

องค์การระหว่างประเทศ: (อีก) เครื่องมือหนึ่งที่ทำให้รัฐเข้มแข็ง¹

ไพลิน กิตติเสรีชัย²

บทคัดย่อ

การเกิดขึ้นของ “สันติภาพ” ถูกอธิบายโดยทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่างๆ อย่างหลากหลาย ทฤษฎีกระแสหลักอย่างสังคมนิยมมองว่าสันติภาพถาวรจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมี “รัฐบาลโลก” เกิดขึ้นเท่านั้น สำนักเสรีนิยมเสนอว่าการร่วมมือกันระหว่างรัฐที่มีสถาบันมารองรับในรูปแบบขององค์การระหว่างประเทศจะทำให้เกิดภาวะ “การขึ้นต่อกันอย่างซับซ้อน” (complex interdependency) ระหว่างรัฐต่างๆ จนปรากฏออกมาในรูปแบบขององค์การเหนือรัฐ (supra-national organization) ที่รัฐต่างๆ ยอมที่จะสละอำนาจอธิปไตยของตนบางส่วนให้กับองค์การดังกล่าว และถ้าองค์การดังกล่าวเป็นองค์การระดับโลกแล้ว องค์การนั้นก็คือ “รัฐบาลโลก” นั่นเอง ทางด้านทฤษฎีกระแสรอง ไม่ว่าจะเป็น ทฤษฎีแนววิพากษ์ (Critical Theory) ทฤษฎีสตรีนิยม (Feminism) ทฤษฎีสถิตนิยม (Constructivism) และนวนิยาย (Post-modernism) มีจุดยืนร่วมกันคือไม่ได้มองว่ารัฐเป็นตัวแสดงที่สำคัญที่สุดในระบบระหว่างประเทศอีกต่อไป และการจะทำให้เกิดสันติภาพถาวรได้นั้นจำเป็นต้องใช้หลักการ “emancipation” นั่นก็คือการปลดปล่อย “ประชาชน” (people) จากการเป็น “ประชากร” (citizen) นั่นเอง จะเห็นได้ว่าทั้งทฤษฎีทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกระแสหลักและกระแสรอง ต่างเสนอว่ารัฐจำเป็นต้องมีอำนาจน้อยลงเพื่อทำให้ภาวะอันน่าพึงปรารถนาอย่าง “สันติภาพ” เกิดขึ้นในสังคมโลกอย่างแท้จริง

ในปัจจุบัน มีตัวแสดงใหม่ๆ ในระบบระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นมาท้าทายอำนาจรัฐ และองค์การระหว่างประเทศก็เป็นหนึ่งในตัวแสดงเหล่านั้น สหภาพยุโรป (European Union) คือองค์การระหว่างประเทศที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในแง่ของระดับบูรณาการอันมีลักษณะใกล้เคียงกับการเป็น “องค์การเหนือรัฐ” มากที่สุด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นองค์การที่สามารถดึงอธิปไตยมาจากรัฐสมาชิกได้มากที่สุด แต่หากลองพิจารณาองค์การระดับภูมิภาคอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (the Association of Southeast Asian Nations-ASEAN) สหภาพแอฟริกา (African Union-AU) และสมาคมการค้าเสรีแห่งละตินอเมริกา (Latin American Integration Association-LAIA) องค์การเหล่านี้เป็นเวทีที่รัฐสมาชิกใช้เพื่อทำให้รัฐของตนเข้มแข็งขึ้นทั้งในแง่ของภาพลักษณ์ เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งบทความนี้มีจุดประสงค์ที่จะขยายความประเด็นดังกล่าวเพื่อชี้ให้เห็นว่าองค์การระหว่างประเทศส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นไม่ได้มี

¹ บทความนี้เป็นการต่อยอดมาจากบทความ “ASEAN: A Social Capital” ที่ผู้เขียนได้เขียนร่วมกับนางสาววอร พัวพันธ์สวัสดิ์และอยู่ในระหว่างการตีพิมพ์ในหนังสือรวมบทความ *ASEAN 40 Years On: Reflections and Visions*

² อาจารย์ประจำสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (pailin211@yahoo.com)

